

11. Основы предпринимательства / под ред. А.С. Пелиха. – М.: Гардарики, 1996. – 256 с.
12. Абалкин Л. Роль государства в становлении и регулировании рыночной экономики / Л. Абалкин // Вопросы экономики. – 1997. – № 6. – С. 10–13.
13. Ионова Ж.А. Правовые проблемы легитимации предпринимательства / Ж. А. Ионова / Государство и право. – 1997. – № 5. – С. 46–50.
14. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 17. – Ст. 184.
15. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07 грудня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5-6. – Ст. 30.
16. Про переоформлення банківських ліцензій та письмових дозволів НБУ на здійснення окремих операцій: лист НБУ від 27 липня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kiev.rada.ua
17. Про затвердження Інструкції про порядок видачі індивідуальних ліцензій на здійснення інвестицій за кордон: постанова НБУ від 16 березня 1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999 – № 17. – С. 147.
18. Економічна енциклопедія : у 3-х т. / ред. кол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – Т. 1. – 864 с.
19. Петрина В. Кредит в іноземній валюті: яка ліцензія потрібна? / В. Петрина // Юридичний журнал. – 2011. – № 5. – С. 22–30.
20. Про затвердження деяких нормативно-правових актів Національного банку України: постанова Правління НБУ від 08 вересня 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 84. – С. 141. – Ст. 3092.
21. Про затвердження Положення про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на розміщення резидентами (юридичними та фізичними особами) валютних цінностей на рахунках за межами України: постанова правління НБУ від 14 жовтня 2004 р. // Офіційний вісник України. – 2004 р. — № 45. – С. 73. – Ст. 297.
22. Про затвердження Інструкції про порядок здійснення контролю за експортними, імпорними операціями: постанова Правління Національного банку України від 24 березня 1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999. – № 22. – С. 131.
23. Про затвердження Положення про порядок видачі індивідуальних ліцензій на здійснення резидентами майнових інвестицій за межами України і Положення про порядок контролю та звітності щодо використання майнових цінностей, які інвестуються за межами України: постанова Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1996 р. // Урядовий кур'єр від 07.03.1996.
24. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: постанова Правління НБУ від 06 серпня 2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 36. – с. 65. – Ст. 1955.
25. Дзюблюк О.В. Валютна політика : [підручник] / О.В. Дзюблюк. – К.: Знання, 2007. – 422 с.
26. Половко С. Режим ліцензування валютних операцій / С. Половко // Право України. – 2003. – № 11. – С. 41-45.

УДК 342+35.083

ВИЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСІБ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ІНФОРМАЦІЮ

Хитра О.Л.,
к.ю.н., доцент кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу
Львівський державний університет внутрішніх справ

Досліджено актуальні питання, пов'язані з визначенням сутності публічної інформації. На підставі аналізу складу правопорушення у сфері законодавства про інформацію визначені типові порушення, що посягають на перелік відомостей, які становлять службову інформацію. Виокремлено особливості вдосконалення діяльності органів публічної влади щодо дотримання службової інформації.

Ключові слова: інформація, органи публічної влади, службова інформація, адміністративні правопорушення, інформаційне законодавство.

Хитра А.Л. / ОПРЕДЕЛЕНИЕ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЛИЦ ЗА НАРУШЕНИЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ОБ ИНФОРМАЦИИ / Львовский государственный университет внутренних дел, Украина

Исследованы актуальные вопросы, связанные с определением сущности информации. На основании анализа состава правонарушения в сфере законодательства об информации определены типичные нарушения, посягающие на перечень сведений, составляющих служебную информацию. Выделены особенности совершенствования деятельности органов публичной власти относительно соблюдения публичной информации.

Ключевые слова: информация, органы публичной власти, служебная информация, административные правонарушения, информационное законодательство.

Khytra A.L. / DEFINITION OF ADMINISTRATIVE LIABILITY OF PERSONS FOR VIOLATION OF LEGISLATION ON PROPRIETARY INFORMATION / Lviv State University of Internal Affairs, Ukraine

Focus on current issues related to the definition of the essence of service information and its problematic compliance officers of public authorities. On the basis of the offense in the area of legislation on proprietary information outlines the typical violations recorded in the analysis of individual regulatory – legal acts of the public authorities, which set a list of information constituting service information. Established that one of the main reasons for this situation is the imperfection of the domestic information legislation and the rules of other branches of law governing the liability for offenses in the information sector.

Based on the study and analysis of administrative and legal responsibility in the field of information, stated that civil servants are subject to administrative liability for non-compliance only those rules, the enforcement of which relates to their duties. A person guilty of an offense, may not necessarily be the person responsible for requests for information or manager of a branch, and others, including subordinate person.

In order to improve the activities of public authorities, the proposed changes to the Code of Administrative Offences of the definition of proprietary information.

Key words: information, public authorities, service information, administrative offense information legislation.

Постановка проблеми. Процес розбудови правової держави в Україні безпосередньо пов'язаний із дотриманням і належною реалізацією права на інформацію. Відповідно до ст. 34 Конституції України кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір [4]. Вона гарантує інформаційну свободу, не обмежену ніякою обов'язковою ідеологією.

Але реалії сьогодення свідчать про численні порушення права юридичних і фізичних осіб на одержання інформації. Однією з основних причин такої ситуації є недосконалість вітчизняного інформаційного законодавства, а також норм інших галузей права, що регламентують відповідальність за вчинення правопорушень в інформаційній сфері. До цього варто також додати факти втаємничення відкритої інформації під грифом «для службового користування». Зауважимо, що Центр політичних студій та аналітики виділив п'ять основних тем, які найбільше приховують місцеві органи влади: місцеві бюджети та видатки з них, державні закупівлі, рішення управліннь комунальною власністю та земельних ресурсів, генплани міст та озеленення територій і скорочення зелених насаджень [1].

Але, на нашу думку, з прийняттям Постанови Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 563 «Про порядок проведення перевірки достовірності відомостей щодо застосування заборон, передбачених частинами третьою і четвертою статті 1 Закону України «Про очищення влади» [9], інших нормативно-правових актів стан реалізації права на інформацію отримає нове бачення і в першу чергу буде спрямований на вдосконалення вітчизняного інформаційного законодавства.

Аналіз досліджень, на які спирається автор. Основу для написання даної статті склав аналіз норм сучасного національного інформаційного законодавства, а також наукові дослідження вітчизняних авторів, серед яких виділено Р.А. Калюжного, А.Т. Комзюка, О.О. Погрібного, Т.Ю. Ткачука.

Мета дослідження. Виходячи із зазначеного, основною метою даної статті є аналіз юридичного складу правопорушення у сфері інформації та визначення адміністративно-правової відповідальності осіб за порушення інформаційного законодавства.

Попри значне розмаїття наукових поглядів щодо визначення сутності інформації, в науковій літературі залишилося без належної уваги теоретичне осмислення адміністративно-правової відповідальності у сфері інформації, що і стало предметом написання даної статті.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи зміст адміністративно-правової відповідальності за порушення законодавства про інформацію, зазначимо, що цей вид юридичної відповідальності може виникати, по-перше, у формі порушення конфіденційного діловодства (ст. 212-5 КУпАП [2]) та, по-друге, у формі порушення розпорядниками інформації вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» [3].

Аналізуючи ст. 212-5 КУпАП (порушення порядку обліку, зберігання і використання документів та інших носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави), слід зазначити, що цією статтею передбачено настання адміністративної відповідальності за порушення порядку обліку, зберігання і використання документів та інших носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави, яке призвело до розголошення такої інформації. Зауважимо, що зазначена стаття не узгоджена із Законом України «Про доступ до публічної інформації» в частині згадування «конфіденційної інформації, що є власністю держави».

Об'єктом цього правопорушення є суспільні відносини у сфері обліку, зберігання і використання документів та інших носіїв інформації, які містять конфіденційну ін-

формацію, що є власністю держави. Об'єктивна сторона правопорушення полягає у порушенні порядку обліку, зберігання і використання документів та інших носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави, яке призвело до розголошення такої інформації. Суб'єктами правопорушення можуть бути посадові особи та громадяни. Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини і у формі умислу, і у формі необережності.

З огляду на вимоги ст. 3 Конституції України про те, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [4], на нашу думку, доцільно доповнити статтю 212-5 КУпАП частиною третьою такого змісту:

«Особа не підлягає відповідальності за цією статтею за розголошення інформації про правопорушення або відомостей стосовно серйозної загрози здоров'ю чи безпеці громадян, довікллю, або іншої суспільно необхідної інформації, якщо особа при цьому керувалася добрими намірами, не мала корисливих мотивів і була обгрунтовано переконана на момент вчинення діяння в тому, що інформація є достовірною та містить докази правопорушення чи стосується відповідного суспільного інтересу».

Що стосується другої форми адміністративної відповідальності, то зазначимо, що частиною першою статті 24 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [3] передбачено, що її несуть особи, винні у вчиненні, крім іншого, необгрунтованого віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом – вчинення дій з протиправного закриття інформації. Це може бути: надання документам, а не інформації, обмежувальних грифів; надання інформації обмежувальних грифів, не передбачених законодавством (наприклад, «не для друку»), віднесення інформації, яка не відповідає всім трьом елементам «три-складового тесту», до інформації з обмеженим доступом (частина 2 статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації»), ненадання інформації, якщо немає законних підстав для обмеження в доступі до такої інформації, які існували раніше, тощо.

Кодекс України про адміністративні правопорушення містить також статті, що стосуватимуться державних службовців, які вчиняють визначене вище правопорушення, предметом яких може бути право на інформацію.

Так, за порушення частини 1 статті 212-3 КУпАП, а саме за неправомірну відмову в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у випадках, коли така інформація підлягає наданню на запит громадянина чи юридичної особи відповідно до законів України «Про інформацію» [5], «Про звернення громадян» [6] та «Про доступ до судових рішень» [7], накладається штраф на посадових осіб від п'ятнадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Згідно з частиною 2 статті 212-3 КУпАП за повторне протягом року вчинення порушення з числа передбачених частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, на посадових осіб накладається штраф від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Аналізуючи юридичний склад цього правопорушення, слід зазначити, що об'єктом посягання є суспільні відносини у сфері інформації.

Усі громадяни України, юридичні особи і державні органи мають право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення та зберігання відомостей, необхідних їм для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій. Реалізація права на інформацію громадянами, юридичними особами і державою не повинна порушувати громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи і законні інтер-

еси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб. Кожному громадянину забезпечується вільний доступ до інформації, яка стосується його особисто, крім випадків, передбачених законами України. Вільний доступ до інформації забезпечуються у порядку, передбаченому Законом України «Про інформацію» [5]. Громадянин має право звернутися до державних органів і вимагати надання будь-якого офіційного документа, незалежно від того, стосується цей документ його особисто чи ні, крім випадків обмеження доступу, передбачених цим Законом. Запитом щодо надання письмової або усної інформації в цьому Законі є зверненням з вимогою надати письмову або усну інформацію про діяльність органів законодавчої, виконавчої та судової влади України, їх посадових осіб з окремих питань. Громадяни України, державні органи, організації й об'єднання громадян подають запит відповідному органу законодавчої, виконавчої та судової влади, його посадовим особам. У запиті має бути зазначено прізвище, ім'я та по батькові запитувача, документ, письмова або усна інформація, що його цікавить, та адреса, за якою він бажає одержати відповідь. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади України, їх посадові особи зобов'язані надавати інформацію, що стосується їх діяльності, письмово, усно, телефоном чи використовуючи публічні виступи своїх посадових осіб.

Об'єктивна сторона правопорушення полягає у неправомірній відмові в наданні інформації, несвоєчасному або неповному наданні інформації, наданні інформації, що не відповідає дійсності, у випадках, коли така інформація підлягає наданню на запит громадянина чи юридичної особи відповідно до законів України «Про інформацію», «Про звернення громадян», «Про доступ до судових рішень».

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини як у формі умислу, так і у формі необережності.

Суб'єктом правопорушення може бути лише посадова особа [8].

Зважаючи на те, що вищ зазначена стаття ще недостатньо упорядкована відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» і, як бачимо, в ній не передбачено відповідальність за всі діяння, що визнаються Законом неправомірними, пропонуємо викласти її в такій редакції:

«Стаття 212-3 КУпАП **Порушення права на інформацію та права на звернення.** Неоприлюднення або несвоєчасне оприлюднення інформації, необхідність оприлюднення якої передбачено законом, – тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, – тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від п'ятнадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Обмеження доступу до інформації або віднесення інформації до службової чи конфіденційної, якщо це прямо заборонено законом, – тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до тридцяти годин.

Ненадання відповіді на запит на інформацію, ненадання інформації, неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання недостовірної інформації у випадках, коли така інформація підлягає наданню на запит відповідно до законів України «Про доступ до публічної інформації», «Про доступ до судових рішень» та «Про засади запобігання і протидії корупції», – тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до тридцяти годин».

Зважимо і на такий вид порушення Закону України «Про доступ до публічної інформації», як віднесення інформації до категорії обмеженого доступу всупереч вимогам статті 6 згаданого Закону (поки що за таке порушення настає дисциплінарна відповідальність). Воно може виражатися в таких діях:

1) віднесення інформації до категорії обмеженого доступу без проходження щодо неї трискладового тесту (ч. 2 ст. 6);

2) віднесення інформації до категорії обмеженого доступу з метою захисту інтересу, який не передбачено пунктом 1 частини 2 статті 6 Закону;

3) віднесення інформації до категорії обмеженого доступу, якщо її розголошення може завдати тільки незначної шкоди одному з охоронюваних інтересів (тобто всупереч п. 2 ч. 2 ст. 6);

4) віднесення інформації до категорії обмеженого доступу, якщо суспільний інтерес в її отриманні переважає відповідний законний інтерес, для захисту якого доступ до інформації обмежено (тобто всупереч п. 3 ч. 2 ст. 6);

5) віднесення інформації до категорії обмеженого доступу, якщо така інформація раніше вже правомірно оприлюднювалася розпорядником (порушення ч. 3 ст. 6);

6) віднесення інформації до категорії обмеженого доступу, якщо відпали законні підстави для обмеження доступу до неї (порушення ч. 4 ст. 6);

7) віднесення інформації до категорії обмеженого доступу, якщо інформація стосується розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування, розпорядження державним комунальним майном (порушення ч. 5 ст. 6);

8) обмеження доступу до декларацій про доходи осіб, які зазначені в частині 6 статті 6 Закону;

9) обмеження доступу до документу в цілому замість обмеження доступу до інформації в ньому (ч. 7 ст. 6).

Наразі державні службовці та службовці органів місцевого самоврядування за порушення, передбачені підпунктами 1, 4, 7–9 частини 1 статті 24 згаданого Закону, несуть лише дисциплінарну відповідальність, проте, на нашу думку, статтю 212-3 КУпАП потрібно упорядкувати відповідно до згаданої норми Закону.

Аналізуючи юридичний склад правопорушення, яке посягає на норму статті 53-2 КУпАП **Перекручення або приховування даних державного земельного кадастру**, об'єктом зазначеного правопорушення є суспільні відносини у сфері землеустрою, державного управління земельними ресурсами, державного контролю за використанням та охороною земель, моніторингу земель та земельного оподаткування.

Об'єктивна сторона складається із вчинення таких дій, як перекручення даних державного земельного кадастру та приховування інформації про наявність земель запасу або резервного фонду.

Суб'єктом правопорушення виступають посадові особи. Адже, як уже зазначалося, обов'язок ведення земельного кадастру та надання інформації щодо наявності земель запасу або резервного фонду покладено на посадових осіб уповноваженого органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів.

Суб'єктивна сторона: вина тільки у формі умислу.

Розглядаючи статтю 82-3 КУпАП **Приховування, перекручування або відмова від надання повної та достовірної інформації за запитами посадових осіб і зверненнями громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними**, зазначимо, що об'єктом даного правопорушення є суспільні відносини, що виникають під час використання відходів.

Об'єктивна сторона полягає у вчиненні таких дій: приховування повної та достовірної інформації на запити посадових осіб і звернення громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними,

зокрема про їх аварійні скиди та відповідні наслідки; перекручення повної та достовірної інформації за запитом посадових осіб і зверненнями громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними, зокрема про їх аварійні скиди та відповідні наслідки; відмова від надання повної та достовірної інформації за запитом посадових осіб і зверненнями громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними, в тому числі про їх аварійні скиди та відповідні наслідки.

Конституцією України визначено, що кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення, така інформація ніким не може бути засекречена [4].

Повнота інформації передбачає зазначення всіх відомостей, що стосуються операцій поводження з відходами, їх впливу на навколишнє середовище. Достовірність інформації – це надання таких даних, що відповідають дійсності.

Суб'єктом правопорушення є посадові особи, що мають доступ до такої інформації.

Суб'єктивна сторона передбачає, що дії посадових осіб вчиняються свідомо, тобто вина цього правопорушення виражена лише у формі умислу.

Зважаючи на адміністративну відповідальність, яка передбачена статтею 91-4 КУпАП за відмову від надання чи несвоєчасне надання екологічної інформації, слід вказати, що об'єктом правопорушення є суспільні відносини у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки.

Екологічна інформація, що надається, повинна бути повною (тобто містити всі необхідні відомості) та достовірною (відповідати реальним фактам).

Об'єктивна сторона виражається у: відмові від надання за запитом повної та достовірної екологічної інформації, передбаченої законодавством, та несвоєчасному наданні

за запитом повної та достовірної екологічної інформації, передбаченої законодавством.

Основними джерелами екологічної інформації є дані моніторингу довкілля, кадастрів природних ресурсів, реєстри, автоматизовані бази даних, архіви, а також довідки, що видаються уповноваженими на те органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, окремими посадовими особами.

Суб'єктом даного правопорушення є службові та посадові особи, які мають доступ до екологічної інформації. Суб'єктивна сторона визначає, що це правопорушення може бути вчинене як з умислом, так і з необережності.

Аналіз зазначених юридичних складів правопорушень дає змогу констатувати неадекватність передбачених законодавством і застосовуваних стягнень у вигляді штрафу тій шкоді, яка завдається чи може бути завдана особі, суспільству чи державі. У зв'язку із цим пропонуємо в санкції згаданих статей «неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» замінити на «мінімальних заробітних плат».

Висновок. Підсумовуючи вивчення та аналіз адміністративно-правової відповідальності у сфері інформації, зазначимо, що державні службовці підлягають адміністративній відповідальності за недодержання лише тих правил, забезпечення виконання яких належить до їх службових обов'язків. Особою, винною у вчиненні правопорушення, може бути не обов'язково відповідальна особа з питань запитів на інформацію чи керівник структурного підрозділу, а інші, зокрема підлеглі їм особи. У такому випадку вони можуть нести відповідальність не стільки за порушення певних правил, скільки за неналежне здійснення своїх повноважень з організації роботи із запитом, якщо воно дійсно було неналежним. Забезпечення доступу до інформації входить до службових обов'язків усього ієрархічного ланцюжка посадових осіб органу. Це означає, що до адміністративної відповідальності за їх недодержання може бути притягнуто декілька посадових осіб з огляду на характер і ступінь вини кожного з них.

ЛІТЕРАТУРА

1. Журналісти назвали 10 фактів, яких не дізнались українці за рік дії закону про доступ до інформації // Телекритика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.telekritika.ua/news/2012-05-08/71732>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення (у редакції від 16.10.2012) від 07.12.1984 № 8073 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
3. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2939-17>
4. Конституція України : прийнята на 5 сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К. : Парламентське видавництво, 2002. – 72 с.
5. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12>
6. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. – № 47. – Ст. 256.
7. Про доступ до судових рішень : Закон України від 22.12.2005 № 3262-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006. – № 15. – Ст. 128.
8. Калюжний Р.А. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Коментар / Р.А. Калюжний, А.Т.Комзюк, О.О. Погрібний [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uristinfo.net/adminpravo/131-ra-kaljuzhnij-naukovo-praktichnij-komentar-kupap/3410-glava-7-administrativni-pravoporushennja-v-galuzi-ohoroni-prirodi-vikoristannja-prirodnih-resursiv-ohoroni-pamjatok-istoriyi-ta-kulturi-st791-921.html?start=3>.
9. Про порядок проведення перевірки достовірності відомостей щодо застосування заборон, передбачених частинами третьою і четвертою статті 1 Закону України «Про очищення влади» : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 563 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/563-2014-p>.